

ЁШЛАРДА ЭКОЛОГИК МАДАНИЯТНИ ШАКЛЛАНТИРИШНИНГ УСТУВОР ЙЎНАЛИШЛАРИ

Дадабоева Мадина

Қўқон университети

Бошланғич таълим йўналиши 2-курс талабаси

Аннотация: Мазкур мақолада Ўзбекистонда ёшларда экологик маданиятни шакллантиришнинг долзарблиги ва усуллари ёритилган. Унда инсон қадриятлари ва табиатни асрашнинг ўзаро боғлиқлиги, экологик тарбиянинг ёш авлодни камолга етказишдаги ўрни таҳлил қилинган. Шунингдек, оила, та'лим ва маҳалла ҳамкорлиги, экологик тарбияда ан'анавий қадриятлар роли ва замонавий технологиялар воситасида экологик онгни ривожлантириш йўллари кўриб чиқилган. Мақола экологик тарбияни миллий ва замонавий ёндашувлар асосида мустаҳкамлашни таклиф қилади.

Калит сўзлар: Экологик тарбия, экологик маданият, ёшлар, та'лим, маҳалла, она табиат, технологиялар, экологик онг, Ўзбекистон, ижтимоий мас'улият.

Аннотация: В данной статье освещаются актуальность и методы формирования экологической культуры молодежи в Узбекистане. В ней анализируется взаимосвязь человеческих ценностей и сохранения природы, роль экологического воспитания в воспитании подрастающего поколения. Также были рассмотрены семья, сотрудничество в области образования и соседства, роль традиционных ценностей в экологическом воспитании и пути развития экологического сознания с помощью современных технологий. В статье предлагается закрепить экологическое воспитание на основе национальных и современных подходов.

Ключевые слова: экологическое воспитание, экологическая культура, молодежь, образование, махалля, мать-природа, технологии, экологическое сознание, Узбекистан, социальная ответственность.

Abstract: This article highlights the relevance and methods of forming the ecological culture of youth in Uzbekistan. It analyzes the relationship between human values and nature conservation, the role of environmental education in the upbringing of the younger generation. They also discussed family, cooperation in the field of education and neighborhood, the role of traditional values in environmental education and ways to develop environmental awareness using modern technologies. The article proposes to consolidate environmental education based on national and modern approaches.

Keywords: environmental education, environmental culture, youth, education, mahalla, mother nature, technology, environmental awareness, Uzbekistan, social responsibility.

Юртимизда амалга оширилаётган кенг кўламли ислохотлар марказида инсон қадри туради. Шу нуқтаи назардан табиатга эътиборли муносабат, уни асраш ва қадрлаш - инсоннинг маънавий камолотининг ажралмас қисмидир. Бугунги кунда глобал миқёсда кузатилаётган экологик инқироз - иқлим ўзгариши, атроф-муҳитнинг ифлосланиши, табиий ресурсларнинг камайиши ва биологик хилма-хилликнинг йўқолиб бориши каби омиллар ёшларнинг бу борадаги масъулиятини оширишни тақозо этмоқда.

Экологик тарбия бу - инсонни табиатга онгли ёндашишга, ресурслардан тежамкорлик билан фойдаланишга ва экологик қадриятларни ҳурмат қилишга ўргатадиган жараён дир. Бунда халқимизнинг анъанавий урф-одатлари, табиатга меҳр билан қарайдиган қадриятлари асос бўлиб хизмат қилади.

Айнан шунинг учун ёш авлод онгида экологик маданиятни шакллантириш долзарб ва кечиктириб бўлмайдиган вазифадир.

Экологик маданиятни шакллантиришда таълим, оила ва маҳалла ҳамкорлиги жуда муҳим. Экологик тарбия самарадорлиги таълим тизими, оила ва маҳалла ўртасидаги узвий ҳамкорлик орқали кучаяди. Экологик онгнинг шаклланиши аввало болаликда — мактабгача таълим муассасаларида бошланиб, олий таълимга қадар босқичма-босқич давом этиши зарур. Оддий ҳаётий кўникмалар - гул экиш, ҳайвонларга озор бермаслик, чиқиндиларни саралаб ташлаш каби ҳаракатлар болаларда экологик маданиятнинг илк асосларини шакллантиради.

Ёшлар орасида экологик маданиятни тарғиб қилишда қуйидаги усуллар энг самарали деб ҳисобланади:

- Экологик семинар ва тренинглар ташкил этиш;
- Экобоғлар барпо этиш ва ободонлаштириш ишларига жалб қилиш;
- Экологик мавзуларда танлов ва кўрғазмалар ўтказиш;
- Спорт марафонлари, ҳашарларда иштирокни йўлга қўйиш;
- Экологик тўғараклар ва саёҳатлар ташкил қилиш;
- ОАВ ва интернетда экологик тарғиботни кучайтириш.

Экологик тарбия ёшлар қалбида Ватанга садоқат, ўз яшаш ҳудудига меҳр, она табиатга меҳр-муҳаббат туйғуларини шакллантиради. Бу жараён уларни масъулиятли, виждонли, яратувчан шахс сифатида вояга етказди. Шунингдек, ёшлар ўсимликлар ва ҳайвонларнинг табиатдаги ўрни ҳақида чуқур тушунчага эга бўлиб, уларни асраб-авайлаш зарурлигини англайди. Шу билан бирга, улар Ўзбекистоннинг табиий бойликлари ва уларни ҳимоя қилиш бўйича қонунчилик ҳақида зарур билимларни эгаллайди.

Бугунги рақамли асрда ижтимоий тармоқлар, блоглар, мобил иловалар ва онлайн курслар орқали экологик онгни ошириш жуда самарали воситага айланган. Давлат ва нодавлат ташкилотлари ёшлар орасида экологик хабардорликни ошириш учун интернет орқали видео, мақола ва визуал материаллар тарқатмоқда.

Замонавий технологиялар, хусусан сунъий интеллект, “ақли” мониторинг тизимлари, биотехнологиялар ва қайта ишлаш технологиялари экологик муаммоларни ҳал этишда муҳим рол ўйнайди. Ёшларнинг стартап лойиҳаларини қўллаб-қувватлаш орқали бу йўналишда янги инноватсион ечимлар яратиш мумкин.

Хулоса ўрнида айтиш жоизки, ёш авлодда экологик маданиятни шакллантириш - нафақат мамлакат, балки бутун инсоният учун долзарб вазифадир. Бунда таълим ислоҳотлари, ОАВ фаолияти, қонунчиликни такомиллаштириш ва ёшларнинг ташаббусларини қўллаб-қувватлаш муҳим аҳамият касб этади. Экологик маданиятга эга ёшлар - бу келажак учун соғлом ва тоза экологик муҳитни таъминлайдиган асосий кучдир.

Фойдаланилган адабиётлар:

1. Алимасов В. Фалсафа ёхуд фикрлаш чанқоғи. –Т.: “Фалсафа ва ҳуқуқ”, 2007.-Б.190
2. Salomova H.Yu. Ijtimoiy ekologiya asoslari. Toshkent: “Fan va Texnologiya” – 2004. - В.3
3. Фалсафа қомусий луғат. – Тошкент: “Шарқ”, 2004. – Б.416
4. Salomova H.Yu. **Ijtimoiy ekologiya asoslari**. Toshkent: „Fan va texnologiya“, 2004. DOI: 10.5281/zenodo.10781295